

Szerkesztőségiroda,
 hová a lap szellemi részére vonatkozó közlemények küldendők: fő-utca 186. szám.

Kiadó hivatal:

Nagy Ferenc könyvkereskedése, hová az előfizetési pénzek, hirdetések, hirdetésdíjak és reclamatiók küldendők.

BÉKÉS

POLITIKAI ÉS VEGYES TARTALMU KÖZLÖNY.

Hirdetések felvételnek: Gyulán a kiadó hivatalban; **Pesten:** Lang Lipót nemzetközi hirdetési irodájában (Erzsébet tér 9. sz.) Továbbá Neumann B. (Kigyó utca 6. sz.), és Singer Sándor (3 korona utca 5. sz.) hirdetési irodájában. — **Hirdetési díjak:** Három hasábos Garmondsor háromszori hirdetésnél 5 kr. Terjedelmes vagy többször megjelenő hirdetések kedvezőbb feltételek mellett vétetnek fel. — Kinestári illeték minden egyes beiktatásért 30 kr. — A „Nyiltér”ben a 3 hasábos Garmondsor díja 15 kr.

Megjelen

hetenként kétszer, vasárnap és csütörtökön.

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordással, vagy vidékre postán

egész évre . . . 6 frt —
 fél „ . . . 3 frt —
 negyed „ . . . 1 frt 50

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egy pár szó az ipariskolák ügyében.

Pesten, január 18.

(□) A politikai kiegyezés óta úgy a napi sajtó, mint a képviselő jelöltek programjaikban és számos magán körben, az ipariskolák felállításának fontosságát és sürgős voltát egyhangulag elismerték. — De mindezt mi történt ez ügyben? Nagyon kevés, — sőt azt mondhatjuk, hogy általában semmi!

Minek tulajdonítsuk ezt? — a közügyek iránti fásultságnak? Vagy tán a kormányt és országgyűlést vádoljuk mulasztással? Vagy tán anyagi helyzetünket, a költségek előteremtésének nehézségét, — a pénzt hozzuk fel okul?

Nézetünk szerint — az ipariskolák lassu keletkezésének oka, mind a háromban rejlik.

Hogy az érdekeltség a nagy közönség részéről — az ipariskolák iránt — csekély, kiténik az országos iparegyesület jelentéséből, mely szerint az iparegyesület ipariskolai szervezeti javaslatát minden jelentékenyebb városi hatóságnak megküldé, de alig érkezett válasz a tisz. előjáróságok részéről, és az itt-ott mutatkozott érdekeltség is eredménytelen maradt.

Hogy a kormány sem tett eleget, az ipariskolák érdekében, midőn e célra a földmivelés- ipar- és kereskedelemügyi ministerium budget-jébe — 1867-ben — 6000 frt. évi összeget vett fel, mindenki elismerheti. És hogy az országgyűlés is mulasztást követett el, midőn nagyobb összegnek fölvételét nem követelte, — ez is világos.

Anyagi helyzetünket — a pénz hiányt — melyet sokan szeretnek felhozni, mint nyomtatékos okot — sem fogadhatjuk el oly döntő okul, hogy mindaddig semmi féle ipariskolánk ne legyenek, míg országos pénzvizonyainak kedvezőbb helyzete mintatanodák felállítását meg nem engedi. Nem kívánunk mink — most hamarosan — a korszín vonalán álló ipariskolákat létre hozni. Ez nem is vezetne célhoz. Elemi népiskoláink szervezete nem olyan, hogy ott a tanulók életpályájukhoz szükségelt előismereteket megszerezeshessék, és mint iparos tanoncok egyenesen a minta-tanodákba léphessenek; ezért kell ipariskoláinkat — viszonyainkat tekintetbe véve — úgy szervezni, hogy ezek az iparos tanoncok jelenlegi követelményeinek megfeleljenek.

Célszerű és viszonyainknak megfelelő ipariskolákat olcsón is lehet létre hozni. Hogy miként? megmutatták a szászok és württembergiek, legközelebb pedig megmutatta az országos iparegyesület.

A szászok, württembergiek — hol egész Németországon legfejlettebbek az ipariskolák — ipariskolái sem voltak mindjárt — kezdetben — a fejlettség jelen stadiumán. Ott is megvoltak — nagyrészt — mind-

azon akadályok, melyek nálunk hátráltatják az ipariskolák keletkezését. A pénz nálunk sem volt oly bőségben, hogy kezdetben a korszínvonalan álló ipariskolákat létesíthettek volna. De azért ennek hiányában nem mondtak le az ipariskolákról, és nem halasztották ezeknek létesítését egy jobb időre, mint sokan nálunk szeretnék, kik ugyan az ipariskolák fontosságát elismerik, de annak oly horderőt nem tulajdonítanak, mint a minővel valóban bír.

Ahoz nyultak ők a mihez lehetett, a mi hatalmukban volt. Felhasználták a már meglevő taneszközöket és tanerőket; és ezt együtt tette a kormány a néppel, együtt áldozott, együtt fáradozott az ipariskolák létesítésében; mert mind a két fél egyenlő mértékben érezte, hogy az iparos oktatás érdekében valamit tenni kell, mert csak az ipar kifejlődésével emelkedhetik tőkélyre a mezei gazdálkodás.

Az nem hiányzott a németeknél, mi nálunk hiányzik: az ipariskolák iránti érdekeltség. Ez tette lehetővé, hogy oly kis községek is, mint Metzingen és Geislingen, melyek egyenkint 3000 lelket számlálnak, jelenleg ipariskolákkal bírnak, melyekben összesen 250 tanuló — 3—3 tanár vezetése alatt — nyer oktatást.

Az országos iparegyesület kezdeményezése folytán — úgy a kormány, mint egyesek és társulatok pártfogása és áldozatkészsége mellett — 1869-ben Pest kétrészből és Budán esti ipariskolák létesültek. Felhasználtuk mi is — mint a németek — a már meglevő taneszközöket és tanerőket. A pest-belvárosi ipariskola a reáliskolával, a Terézvárosi egy elemi-iskolával, a budai pedig a kir. reáliskolával kapcsolatos egybe. A három ipariskolában — 1869/70 tanévben — működött 13 tanár, s mégis az oktatási költség csak 2868 frtra ment fel.

Az iparegyesület országos nevéhez méltón járt el, midőn nem csak a fővárosban lépett fel — mint mozdoró — az ipariskolák ügyében. hanem vidéken is. De, hogy itt kellő eredmény nem kísérte fellépését, az a közönség — közügyek iránti — fásultságából magyarázható ki.

Nincs tudomásunk arról, hogy megyénk valamelyik mezővárosának hatósága fel volt-e szólítva; de ha fel volt, és az illető előjáróság még sem tett ez ügy érdekében egy lépést sem: e felett méltán bámulnunk lehet. Oly kedvező helyzetben mint Békésmegye — az oktatási ügyet tekintve — hazánk kevés megyéje van. Szarvason nyolc osztályu gymnasium — mely hogy lyceum-má alakíttassék át, a megye és esperesség közös érdeke — és egy kétosztályu magyar fieleni iskola van; Csabán és Békésen alreálgymsnasiumok, s ezeken kívül megyénk minden községe el van látva — ha nem is kellő mennyiségben — népiskolákkal. Méltán elbámulhatunk, hogy Békésmegye, hol

oly könnyü szerrel és olcsón juthatna a nagy közönség ipariskolákhoz — egy városában sem létesült eddigelé egyetlen egy ipariskola.

Szeretjük hinni és reményelni, hogy Békésmegye mezővárosainak közönsége fel fogja tudni használni a kedvező körülményeket, és hogy már az ipariskolák létesítése csak idő kérdése.

Gyula, jan. 20.

Csak néhány hónap választja már el kormányunkat, hogy az ország azon általános közóhajtásának eleget tehessen, miszerint a közigazgatás a törvénykezéstől végkép elkülöníttessék.

Kormányunk e nagy kötelessége érzetében, jóllehet még a törvényszéki és járási kir. bíróságok székhelyei végleg a törvényhozás által meg nem állapítottak, a 25-tös bizottság által elfogadott alapon azon reményben, hogy azok a képviselőháznál sem fognak nagy változtatást szenvedni, már felhívta a megyéket, hogy a kir. törvényszékek és járási bíróságok helyiségeit szolgáló épületek tekintetében nyilatkozzanak; jelesen, hogy vannak-e a megyék és városok birtokában oly, a célnak megfelelő épületek, melyek ingyen, vagy a méltányosságnak megfelelő örök árért, vagy tartós idejű bér mellett a kincstár birtokába bocsáthatók?

Az igazságügyi ministeriumnak a f. év 1-ső napján aláirt ez érdemben a megyékhez intézett megkereső levele, midőn e sorokat írjuk, rendszerint első alispánunk gondoskodása szerint, hihetőleg már minden megyei községek előjáróinak kezéhez jutott oly célból, hogy ez érdemben a járási főszolgabírák elnöklété alatt képviselői üléseket tartván, ott ezekre nézve szabatosan körvonalozott megállapodást hozván létre, s azt írásba foglalva, a járási tisztviselők, esetleg a községek választott képviselői az ez érdemben január 30-án Gyulán tartandó központi bizottság előtt ezzel együtt jelenhessenek meg; mely bizottság hivatva van e tekintetben a közelebb tartandó bizottmányi közgyűlésre ez érdemben a ministeriumhoz felterjesztendő javaslatot elkészíteni.

Nem kételkedünk, hogy e tekintetben a járási bíróságok székhelyeitől kitért községek, felismerve azon nagy előnyöket, melyet az által nyernek, hogy jövőre járási székhelyeiken nemcsak a közigazgatás, de törvénykezési és telekkönyvi szükségükben ott együtt találhatják bíráikat, nem készennek a kormány felhívásának olyképp felelni meg, hogy méltányos és áldozatkész ajánlataik által is ezen bíróságoknak kebelökben mielőbb leendő felállítását megkönnyítve, lehetővé tegyék; mert teljesen osztjuk a megye bizottmány közelebbi múlt ülésében kimondott azon nézetet, hogy népünknek egyenesen érdekében van, hogy a mostani közigazgatási járási székhelyeiken találják fel egyidejűleg törvénykezési és telekkönyvi bíráikat is; miből kifolyólag a járási községeknek csak is olyatén intézkedéseit helyeselhetjük, melyek ezen a megye által kimondott elvnek megfelelőleg járnak el határozataik hozatalában.

Gyula városát illetőleg a központi bizottság hivatala, hogy a mostani törvényszéki helyiséget ingyen által engedendőnek véleményezte; de a többi épületek a közigazgatás érdekében szerintünk fel-tartandók lévén, Gyula városa van hivatva a já-rási bíróság helyiségének kijelölésére.

Miután az absolut kormány egy hasonló helyiséget a város volt „szarvas“ nevű korcsma háztelkén, a városi kiküldött bíróság részére épít-tetett, mely már a város birtokába visszaesett, ez lenne szerintünk legcélszerűbben a járásbíró-ság székhelyeül méltányos ár mellett felajánlandó, és pedig olyformán, hogy mivel a várost már sürge-tőleg felhívta a kormány arra, hogy a törvényileg kötelezett felsőbb népiskola felállítását létesítse, ezen eladandó épület egész ára külön kezeltetvén, ez egyenesen a várostól reáliskola helyiségül 5,000 frton megvett (Geyer-féle) háznak közös felsőbbi iskolahelyiséggé leendő felépítésére fordíttassék; mely intézkedése által míg egyrészt a város a kormány érdekeit mozdítaná elő, másrészt a vá-rost összes lakossága érdekében a hiányzó felsőbb nevelésiügy életbeléphetését nagy mértékben elő-mozdítaná; lehetővé tévén ezáltal már a jövő ta-vaszon a felsőbb iskola építéséhez hozzátolni, adós-ság felvétel vagy a lakosságra kivetendő újabb teher mellőzésével; mi e városnak most, midőn éppen a reá nehezedett sok adósságok letisztázásá-nak küszöbén áll, nem kis előnyeül szolgálna.

Van még e leiratnak egy lényeges része, mely a községeknek és pusztai birtokosoknak jogot ad nyilatkozni arra nézve, ha talán más járási vagy éppen más megyebeli járáshoz kívánkoznának, tör-vénykezéssel könnyebbségek tekintetéből csatlakozni. Ösmerni véljük megyénk szellemét annyira, hogy ily javaslat nem fog felmerülni; mert habár Komlós község e megyétől a csongrádi határ be-nyulásával megszakítva van is, Orosháza sem a távolság, sem az ut végett nem képes oly nehézséget, mely miatt megszokott megyéjük lakosságá-tól törvénykezési tekintetben elszakadni kívánkoz-

nának; valamint más megyéből is alig hihető, hogy csatlakozási kívánság érkezzék hozzánk, ha-csak D.-Ványa nem kívánkoznék a szeghalmi já-ráshoz, mely reá nézve minden tekintetben kívá-natosnak látszik előttünk, s mit rendőri felügyelet tekintetében elutasíthatónak nem találunk.

Országgyűlési tudósítás.

Jan. 17. Horn Ede: A magyar hadsereg címét fogadja el, reményli, hogy a magyar hadsereg át-menet lesz az állandó katonaság kevesbitésére és a honvédség erősítésére. Szóló egyetlen országot sem ismer, melyben a hadügyre annyi kiadás vol-na, mint nálunk. Oroszország 33%, Franciaország 22%-et költ évenként a katonaságra, már pedig a legnagyobb áldozatokat ép ez országok hozták a hadsereg felemelésére; és mi ezek mellett is 36%-et költünk. Andrassy miniszterelnök: nem hiszi, hogy az ellenzék egész éven át akarta a hadsereget, csak most ne akarná, midőn a magyar hadsereg címét oly helyen, hová nem alkalmazható, akarja elfogadtatni. A törvényből bizonyítgatja az általa javasolt cím helyességét. Simonyi Lajos rögesz-mének tartja azon eszmét, mely szerint az államot csak közös hadsereg lenne képes megvédeni. A jelen háborúra hivatkozik, melyben a több hadse-regből álló német sereg megverte az egységes francia hadsereget. Királynak azon szavaira, hogy a cím már következetességből is megtartandó, azt feleli, hogy a következetességtől akkor történt el-térés, midőn 67-ben az ujoncozási törvény hozata-lánál megváltoztatott az eredeti cím. A törvény-ben magyar hadseregről van szó, később magyar ezredekről, most magyar sorhadi csapatokról. Ez-után a miniszterelnöknek válaszolván, a központi bi-zottság javaslatát ajánlja. Ivánka Imre, Döri János és Várady Gábor szintén. Ghyezy K. fájda-lommal mondja, hogy ha elfogadtatik a központi bizottság előadójá által ajánlott cím, azért a nem-zetnek régi óhajta, — a különálló magyar hadse-reg — még sem fog teljesülni, pedig az óhajta a haza-szeretet s a király iránti hűség legőszintébb kife-

jezésének tartja. Deák Ferenc nézete szerint a magyar hadsereg szó nem fog valami nagyszerű lelkesedést szülni a seregben, ha az oly állapotban marad, mint volt 67-ben. Ha e címmel nem céloz-tatik különálló hadsereg, akkor e mellett nagyon sok argumentumot hoztak fel, ha pedig különálló hadsereg céloztatik, akkor a törvénnyel merőben ellenkezik. Legjobb meggyőződése szerint a 67-ki szerződés felbontásában kiszámíthatatlan veszteséget lát. Jöhet idő, hogy megalakul a magyar hadse-reg, hanem addig is kötelességének tartja szava-zatával támogatni a kiegyezési törvényt, s így a központi bizottság javaslatát nem fogadja el. Tisza László elfogadja. Győrffy a két napi vita nem té-ritette el előbbi meggyőződésétől, ajánlja a javas-lat elfogadását. Királyi eláll a szótól.

Jan. 18. A központi bizottságnak az ujoncozási törvényjavaslat iránti jelentését 112 képviselő el, 175 nem fogadta el. Ezután Széll Kálmán a pénzü-gyi bizottság jelentését nyújtja be. Horn Ede megüt-közését fejezi ki a felett, hogy az állami számvevőszék elállításában oly késedelemmel jártak el. Kerkápoly szerint igen nagy nehézségekkel járt az állam-szám-vevőszék felállítására; az év folytán azonban nem csak az 1870-iki zárszámadás, hanem a 68 s 69-iki is felül fog vizsgálatni. Simonyi Ernő a vasuti költségről való számadásokat ohajtáná a zárszám-adásokban látni. Kerkápoly szerint bele fog jönni, de külön cím alatt.

A háború.

Az utóbbi napok eseményei ismét a franciákra voltak kedvezők, amennyiben Bourbakinak sike-rült Werder hadait hátrálásra bírni, s francia terü-letről üzni. Fog-e azonban sikerülni Páris felmen-tése? még az előnyök dacára is nagyon kétes. Az egész országban kettőzött erélyvel foly a harcz, ugy látszik, a poroszok a londoni conferentia meg-nyitására nagyobb győzelmekkel akartak fellépni, mi azonban nem igen sikerült. — Páris előtt nagy harcokat várnak. Trochu tömeges kirohanásokra tett előkészületeket, s így a régi óhajtnak eleget

TÁRCA.

A léghajó és a léghajózás.

Közi: dr. Kovács István.
(Folytatás.)

A léghajó első feltalálójának a francia Mongol-fier testvéreket tartják, azonban ma már tudva van, hogy előttük mintegy 47 évvel 1736-ban Don Guzman portugalliai természettudós V. János király jelenlétében egy készület segítségével, mely vastag papírral bevont spanyol nád viaszból állott, s mely alatt tűz égett s melynél ennél fogva ritki-tott lég szerepelt, mint emelő erő, felemelkedett. A készület azonban emelkedése közben a királyi pa-lota homlok-párkányzatába ütközött, mi által megsérülvén, csak a szerencsés véletlennek köszönhető, hogy tudós barátunk ép bőrrel menekülhetett merész vállalatából. Másodszer is kísérle-tet akart tenni, azonban a szent inquisitio eb-ben meggátolá, mint meggátolá sok más üdvös dol-got; don Guzman, mint a rossz szellemekkel ösz-szekötöttesben álló elkárhozottat, börtönre vetette, a máglyától azonban V. János király hatalomsza-va megmenté. Némelyek állítják, hogy a chinaiak már jóval előbb ismerték a léggömböt, így pl. a francia missionarius Vasson hivatalos okmányok alapján állítja, hogy Fo-Kien chinai császár koro-názási ünnepélyének záradékát 1306-ban egy lég-gömb feleresztése képezte.

Mindamellett a léggömbök feltalálójának általá-ban a Mongolfier francia testvéreket tartjuk, An-nonay kis városbeli papirgyáros fiait Istvánt és Józsefet. Családjuk különben auvergnei származású volt, s elődeik mint a reformáció buzgó pár-tolói, sok üldözéseknek voltak kitéve, s egy ősiük a szent Bertalan éjt követett mézárásoknak esett áldozatul; javaik elkoboztattak, s családi öröksé-güket képző papírmalmuk szétádatott, maguk pe-

dig az országból menekülni voltak kénytelenek. Később azonban a család papirgyára, melyet An-noneyben alapítottak újból felvirágzott, s a 18-ik században gyárak termékei különösen keresettek lettek. A családot egyébiránt fáradszorgalom és ipar, s a tudományok meleg ápolása jellemzé.

A lég magasabb régióiba emelkedés eszméje a testvérek közül Józsefé volt, mely gondolatra őt a hazája körül emelkedő hegyek közül felemelkedni látszó felhők vezették, s oly mesterségesen előidéz-zett felhő segítségével kísérlelék meg az első léggöm-böt felbocsátani. A honnan valamely vékony kel-méből készült borítékba vizgőzt szoritottak; a kész-üllet felszállt ugyan, de nagyon természetes a gőz kihűlése után kevés idő múlva leszállt, később ugyanezen próbát füsttel kísérlelék meg, az ered-mény azonban ugyanaz lett. Ekkor tájban ismerkedtek meg a híres angol vegyésznek, Priestleynek a különböző gáznevek sajátosságairól írott munkájá-val, melyben a gázalaku testekről, különösen pedig a hydrogenről egy halmaz, eddig ismeretlen saját-ság jutott a világ tudomására. Kísérletet tettek tehát a hydrogenel, mely azonban az ő papirból készült ballonjaiknak falain könnyen elillanván, a ki-vánt sikert nem eredményezé, mihez az is járult, hogy a hydrogen vegyi előállításának akkor ismer-etes módja az eféle kísérleteket nagyon költsége-seknek tünteté fel. Visszatértek tehát újból a gőz-zel teendő újabb kísérletekhez, ekkor azon saját-ságos eszméből indulva ki, hogy ha nedves szalmát s apróra vagdalt gyapotot vegyitnek, az ezen vegyíték elége által képződött égési terményből, nagyobb felhajtási képességgel bíró villanyos gőz fog képződni. A gázt tehát üres tafota ballo-nokba fogak fel, a ballon nyílása alalatt égő tü-zet alkalmazának s így előállított készületeik az-tán valósággal fel is emelkedének, nem ugyan azért, mert a készület így állítottatott elő, hanem mert a

gáz elillanásának jobban ellent álló sűrű szövetű kel-mét alkalmazták.

Az első nyilvános kísérlet Annonay-ban 1783. jun. 4-én történt. A gömb papírral bélelt, vászon-ból készült átmérője 39 láb, sulya 730 font, teher-képessége ennél fogva 4 mázsa volt. 10 perc alatt jelentékeny magasságra emelkedett s a felszállási helytől 7200 lábnyira esett le. A látvány ezeket esalt a kísérlet színhelyére s a találmányt a tömeg öröm rivalgással üdvözlé. A kísérlet sikeréről a pári-si aka demia értesítve lett, mely aztán kebeéből egy bi-zottságot küldött ki, mely bizottság tagjai között volt a heves Cundorcet is, kiről e lap tárcacikkében mint az orgyilkosság áldozatáról tevének említést. S új felfedezésről, elbeszélések, természetesen mesés ki-adásban, hirtelen elterjedtek egész Franciaország-ban, s a párisiak vágytak az új látványt élvez-hetni. Nem várva be, hogy a tudományok akade-miája tegye a kezdeményezést, magánaton tíz ezer frank összeg gyűlt össze, egy elnök választott, két ügyes gépész, a Robert testvérek foglalkoztak a vállalat anyagi keresztülvitelével, míg maga a híres tanár Charles, a vállalat szellemi részét vezeté.

A Mongolfier testvérek egész eljárásáról ve-zett jegyzőkönyv a legcsekélyebb részleteknek le-írásával állott ugyan rendelkezésükre az alkalmazott gáz neve azonban titok maradt, miután a Men-golfierek e titkot elárulni nem akarták. Ekkor ha-tározta el magát Charles a könnyű alkalmazására, mely mint már fentebb említve volt, 14-szerte könyebb a levegőnél, melynél azonban azon aka-dály forgott fenn, hogy nagyban előállításának módja még ismerve nem volt. — Azonban Charles lángesze áttört az akadályokon, s alig négy nap múlva Róbert műhelyében a két harmadrésznyire könnyen telt ballon ott lebegett, melyet miután a Mars mezőn akartak utnak eresztetni, előlegesen oda kelle átszállítani. Az átszállítás 1783. augusz-tus 27-ről 28-ára menő éjjelen történt; egy szállító

tesz. Az erődök már eddig is igen sokat szenvedtek, különösen Issy és Vauvres, s naponként erősebben foly a bombázás, azonban az ostromlottak is erősen felelnek. Berni sürgönyök szerint a határszélen folytonos harcok folynak. — Bourbaki Belfort felé nyomul, Chanzy visszavonulása a legjobb rendben történik, sőt kémszemlései még foglyokat is kerítenek. Páris bombázása egy anyagi, mint erkölcsi tekintetben nagyon jelentéktelen hatásnak bizonyul be, a lakosság hangulata kitünő, különben a „Times“ is colossalis tévedésnek mondja katonai szempontból Páris lövetését. S e tudat ismét felbátorítja a fővárost, s a helyőrség várva-várja a kitörést, mely a közelebbi napok egyikén meg is fog történni bordeauxi sürgönyök szerint. Az élelmiszereket illetőleg, ismét kedvezőbb hírek érkeznek, angol lapok tudósításai szerint mártius elejéig az élelmiszer-készlet elég lesz.

Külföld.

A londoni konferencia 24-ig ismét elhalasztotta üléseit, hogy Favre megérkezését bevárja.

A proclamatio, melyben a porosz király saját és utódai számára a császári méltóság felvételét jelenti ki, így hangzik: A király felveszi a császári méltóságot azon kötelesség öntudatában, hogy a birodalom és tagjainak jogait védeni, a békét megőrizni, Németország függetlenségét védeni, a nép erejét emelni fogja és azon reményben van, hogy a német nép hű és áldozatkész küzdelmének jutalmát egy tartós békében és saját határainak biztonságában fogja találni, melyek a hazának századok óta nélkülözött nyugalomát biztosítani fogják. — A képviselőház ez után elhatározta, hogy a király proclamációjára egy felirattal fog válaszolni.

Az orosz hadügyminiszterium kiadásai 10 millióval szaporították, a pénzügyi helyzet nagyon kielégítő, a deficit fedezése végett nincs szükség rendkívüli rendszabályokra.

Legujabbak.

Belgrád, jan. 19. A „Vidov-dan“ a királyi tábla a Karagyorgyevics és részesei bünperében

eszközhöz kötözve s öröktől kísérve, fáklyásokkal s örökkel körülvéve, mozgott a gépezet az utcákon keresztül odább. Az éjjeli látványosság az eddigéig soha nem látott dolog titokszerűsége s különösége, a dolgról hazatért munkásokat itt ott térdre hullani kényszeríté. A Mars térre érkezve a nap legnagyobb része a ballon töltésével folyt el, míg d. u. 5 óra táján egy ágyú lövés a léghajó indulását jelzé a több mint 200,000 főnyi bámoló tömegnek, mely a ballon felszállását öröm rivalgással kísérte. Mintegy három negyed óra múlva öt órányi távolságban Páristól leesett a nélkül, hogy tervezett egész útját bevégezhetné volna. A Robert testvérek ugyanis, hogy a gömb kellemes gömbölyűnek tűnjék fel, Charles tanácsa és tiltakozása ellenére, annyi gázt eresztettek belé a megnyit csak bevenni birt, minek aztán természetes következtése a lég magasabb tájaiban a köneny terjeszkedése következtében a ballon erős megfeszülése s repedése lett Gönnessé falu körül egy csapat munkás paraszt közelében esve le, ezek a levegőből feljök közeledő szörnyetegtől megijedve tova futottak; legtöbb közülök azon nézetben volt, hogy a hold esett le helyéből, midőn azonban a holdnak vélt ballon tehetetlenül hampolygott a földön ide s tova, ijedtökből felocsudva villákkal, cséplőkkel s más egyéb eszközökkel neki esve, teljesen pozdorjává verték. Még ez sem volt elég, a szép ballont, melynek előállítása anynyi fejtörés, fáradság és pénzbe került, s melyet már előlegesen oly szánandólag összetörtek és csépeltek, egy lófarkához kötötték s egy óránál tovább voncoltatott tuskó és bokron át. Midőn Charles Párisból oda ért, a pompás ballonnak már csak rongyait lelte, mi által a kormány egy újabb vállalat előtt magát indítva érzé, előzetesen a népek felvilágosító tudomást szerezni az új találmány s a vele később teendő kísérletek felől.

(Folytatjuk.)

kiadott ítéletének teljes elismerését nyilatkoztatta ki és így szól: Mindenki, a ki Szerbia boldogsága és haladása ellen konspirál, tudja meg, hogy Magyarország szabad földje nem szolgál nekik menhelyül. Magyarország igazságot szolgáltatván barátságot tanusított Szerbia iránt, s Szerbia viszont a legnagyobb mérvű szabadságot kívánja Magyarországnak. Mindkét állam érdekei barátságra és összhangzatos eljárásra utalnak.

A szerb kormány a pénzügyminiszterium egy osztálytanácsosát küldte képviselőül a londoni konferenciára.

Közburg, jan. 19. A király tegnap a versaillesi tükörteremben a fejedelmek és kormányok képviselőinek jelenlétében német császárrá kiáltott ki.

Berlin, jan. 19. (Hivatalos.) Versailles, jan. 18. E hó 17-én Bourbaki új támadást kísérelt meg Werder tük ellen, ki eláncolt és nehéz ágyúkkal erősített állását győztesen megtartotta és az ellenség minden támadását visszaverte. Veszteségünk e három napi harcok alatt 1200 emberre becsültetik. Bourbaki serege teljes visszavonulásban van.

Berlin, jan. 19. Versaillesből e hó 18-áról Saarbrückenre át jelentik: Favre tegnap menlevelet kéretett, hogy a londoni konferencián résztvehesse. — Tegnap hideg állt be.

Szervezési javaslat

a Magyarország némely nagyobb városaiban alapítandó ipariskolák számára.

I. Általános határozatok.

1. Az ipariskolák célja azon ipartanulók és segédek elemi vagy további képzése, kik eddig vagy semmiféle oktatásban nem részesültek, vagy pedig a népiskolát járták ugyan, de magasabb tanfolyamot hallgatni alkalmuk nem volt.

2. Ezen cél elérése végett Magyarország nagyobb iparu városaiban ipariskolák állítanak. Ezen ipariskolák állanak: I. előkészítő osztályból minden oktatást nélkülöző ipartanulók számára; II. fejlesztő osztályból olyanok számára, kik az előkészítő osztályt, vagy valamely népiskolát jó eredménnyel végig járták; végre III. iparosztályból azon ipartanulók és segédek számára, kik a fejlesztő osztályt kielégítő sikerrel látogatták.

3. Magasabb IV. szakiskolák vagy tanműhelyek felállítása iránt az országos magyar iparegyesület fentartja magának külön szervezési javaslat készítését.

II. Tannyelv és tanterv.

4. A tannyelvet az illető ipariskolai bizottság határozza meg.

5. A tantárgyak következők:

A) az előkészítő I. osztályban.

- a) olvasás hetenkint 3 óra.
- b) írás „ 3 óra.
- c) számolás „ 3 óra.

B) a fejlesztő II. osztályban:

- a) az olvasókönyv otthoni tanulmányozásának vizsgálata s az olvasás értelmi oktatása hetenkint 1 óra;
- b) üzleti fogalmazás hetenkint 2 óra;
- c) iparos számítás és könyvezés htkint 2 óra;
- d) szabad képzés hetenkint 2 óra.

C) iparos III. osztályban:

- a) népszerű vegytan, mechanika és természettan, együttesen hetenkint 3 óra;
- b) a nemzetgazdaság alapfogalmai hetenkint 1 óra;
- c) földrajz, tekintettel az iparviszonyokra, hetenkint 1 óra;
- d) a technológia alapvonalai hetenkint 1 óra;
- e) szabadkéz és mértani rajz hetenkint 2 óra;
- f) mintázás hetenkint 1 óra.

6. A vallásbeli oktatás mind a három osztályban az ipartanoda körén kívül, vasárnap délelőttre esik.

III. Az iskolai év.

7. Az iskolai év a népiskola, illetőleg realtanoda vagy gymnasium iskolai évével egyfűvé esik.

IV. A tanidő.

8. A tanidő vasárnaponként délután 2—5, háromszor hetenkint pedig estve 7—9 óráig határozatik meg.

V. Az órák beosztása.

9. Az előadási tárgyak tanóráit az ipariskolai bizottság az illető tanárokkal és tanítókkal együtt állapítja meg.

VI. Tankönyvek.

10. Használatba veendő könyveket az illető osztályokba következő, az orsz. m. iparegyesület által kiadandó tankönyvek ajánlatnak:

Az I. osztályba: olvasókönyv I. rész. Szám-tan I. rész.

A II. osztályba: olvasókönyv II. rész. Szám-tan II. rész. Rajzminták.

A III. osztályba: természettan. Vegytan. Erőműtan. Földrajz. Nemzetgazdaság. Erőműtani és vegytani technológia. Rajz- és mintázati minták.

VII. Taneszközök.

11. Az ipariskola számára szerzett taneszközök azon tanintézeteknél őriztetnek, melyekkel az ipariskolák kapcsolathozottak. E taneszközök az ipariskola tulajdonát képezik, de az országos magyar iparegyesület beleegyezése nélkül el nem idegeníthetők.

VIII. A tanulók.

12. Az iskolai év kezdetéről a város iparosai és iparos testületei az ipariskola bizottság által értesítendők. Azonkívül a főlvetel helye és napja lapok útján vagy falragaszok által is közzéteendő.

13. A főlvetel iránti bejelentés az ipariskola közvetlen vezetésével megbízott igazgatónál vagy főtanítónál történik.

14. A főlvetelre jelentkező ipartanulók egy, csak aláírandó lapon az illető mester vagy iparvezető azon nyilatkozatát kötelesek bemutatni, hogy őket az ipariskola látogatásában nemcsak gátolni nem, hanem szorgalmas látogatására ösztönözni fogja.

15. A fejlesztő osztályba való főlvetelhez a népiskola vagy előkészítő osztály látogatását igazoló bizonyítvány szükséges. A kik még semmiféle iskolázásban nem részesültek, az előkészítő I. osztályba sorozandók. Az iparos III. osztályba való főlvetelre csak a fejlesztő II. osztály sikeres látogatásáról szóló bizonyítvány vagy hasonló vizsga jogosít.

16. Bármely osztályba való főlvetelhez a 14. alatt említett mesteri nyilatkozat szükséges, mely a tanuló rendes kilépéséig az igazgatóságnál őriztetik, a mester változásakor pedig újlag bemutatandó.

17. Egyenközü tanfolyam (Parallel-Curs) megnyitásához az ipariskolai bizottság útján az országos magyar iparegyesület helybenhagyása szükséges.

IX. Az iskolai fegyelem.

18. A közvetlen iskolai fegyelmet az illető tanár vagy tanító kezeli.

19. Rendtelenségek vagy a tanórák alatti és általában az ipariskolán belül fölmerült zavaró magaviselet esetén a tanár az illető mesterrel egyetértőleg jár el.

20. A legnagyobb büntetésül az iskolából való végleges kizárás tekintendő. Ezen büntetés egyébiránt csak az iskolai bizottság közbenjöttével szabható ki.

X. Nyilvános vizsgák.

21. Minden iskolai év végével nyilvános vizsgák tartatnak.

22. A vizsgák célja: az ipariskolák sikeres működését nyilvánossá tenni.

23. A nyilvános vizsgák alkalmával díjak osztatnak ki. A díjak megszerzéséből netán eredő fölös költségek, szükség esetén, az országos magyar iparegyesület helybenhagyásával, általa fedezendők.

24. A díjak odaítélése az ipariskolai bizottságnak évenként, a tanári testület közbenjárása mellett az iskolai év befejezése előtt tartandó ülésen tör-

ténik. A díjak kiosztása a vizsgálat napján nyilvánosan eszközöndő.

25. E nyilvános vizsgáktól csak az iskolai bizottság határozata folytán menthetők fel némelek.

(Vége következik.)

Ujdonságok.

— **Adakozás.** Simay Kristóf kovácsházi bírtokos ur 5 frtot küldött be szerkesztőségünkhöz a háboru nyomorával sújtott franciák javára, mit köszönettel nyugtatunk azzal, hogy ez összeget a francia konszultáshoz beküldöttük.

— **A csabai kaszinó** január hó 31-én saját helyiségeiben zártközü táncvigalmat tart, melyre a meghívók már szétküldettek. A csabai kaszinó báljai minden időben a vidéki bálók legsikerültebbjei közé tartoztak s így hisszük, hogy az ideiek sem hagyandnak fen kívánni valót. Együttal felemlítjük, hogy az itteni megyei kórház javára is fog febr. 11-én táncvigalom tartatni, melynek szíves pártolására már jó eleve fölkérjük a t. közönséget.

— **A mi késik, nem mulik.** A gyulai nőegylet kebelében keletkezett jótékony célu műkedvelői előadások eszméje, kezd valósulása felé közeledni. Mult esütörtökön tartatott e részben értekezlet, melyben a kiviteli módozatok s az előadandó darabok felett folyt eszimecsere. Az előadások a böjt folytán tartatnának meg.

— **A Körös-szabályozás ügye,** ezen megyénk és a szomszédos megyéket is legközvetlenebbül érdeklő ügy, elvégre országsszereti megemlékezés tárgyát képezi. Így péld. a legutóbbi napokban hazai nagyobb lapjaink mint péld. a „Reform“ „Napló“ és a hivatalos lap bővebben foglalkoznak vele, mindannyian a kérdés égető voltát említvén fel. Mi pedig örömmel regisztráljuk ez érdeklődést, mely hogy a kormány kebelében is meleg visszhangra találjon — szivből kívánjuk.

— **Halálozás.** Batik Elekné, sz. Dobay Laura f. hó 19-én, életének 26-ik évében, Gyula-Váriban elhunyt. Béke a korán kinult poraira.

— **Lapsus.** Lapunk mult esütörtöki számában

közölt harc tudósítás utolsó előtti sorában a latin idézet előtt álló clasmussal helyett classikus-sal olvasandó.

— **Mult esütörtöki** számunk ujdonsági rovatában utolsó helyen közölt ujdonságunkra vonatkozólag, az illetőtől egy levelet vettünk, melyet szöszertint közzétenni el nem mulaszthatunk: „Olvasánk a esütörtöki lapbani katagoriátt De nem nagy Előnynek tartom a mi városunkban hogy már egy Gyepmester is a kutyákhoz hasonló földhöz való teritékett tapotástt a neje maj Csak nem a furiákhoz pofozatokatt követett ell, egy 56 Éves asszonyony De majd Lásuk.“ Reméljük, hogy e levél közlése által a beküldött megnyugtatnunk s az europai constellatiók megszavazását megakadályoznunk sikerült.

— **A helybeli torna- és tüzoltó-egylet** ma vásárnap d. e. 10 órakor, a városháza termében tisztujtó közgyűlést tart. — Figyelmeztetjük reá az egyleti tagokat.

Vegyes hírek.

A francia foglyok humanitása. A franciák legnagyobb ellensége, a kölni ujság, a következő esetet közli: Néhány nap előtt Königsbergben a stádti templomtéren két francia tiszt oly human tettet követett el, hogy az ott egybegyűlt népesség élénk helyeslése tört ki. Egy porosz sebesült mankón alig tudott tovább vánszorogni, kit látván a két francia tiszt, azonnal bérkocsit rendeltek, besegitették a kocsiba és még pénzzel is megajándékozták. Mindez egy pillanat műve volt.

— **Adat az ujoncozási vitához.** Mint a „Kol. Közlöny“ értesül, eddigelé 27 sorozó orvost bocsátottak el, kikre visszaélés bizonyult be.

Országos vásári tudósítás.

Gyula jan. 20. A sertésvásárban a nagy árcsökkenés szerdán este és esütörtökön igen sok embernek kedvet adott a vételre. — M. Turról, P. Pórol, Medgyesről való gazdák, kik elkéstek a vásár elejéről, keresve-koresték a süldöket s mit al-

kalmasnak találtak, jobbacská áron is megvették. A paprikás szalonának és füstre vagy tormás husnak való könnyű frisingekre egy bécsi wüsterler volt a legnagyobb vevő. A frisingek ára aránylag sokkal jobb volt, mint a vastag szalonájú nagyobb hizott sertéseké, mert míg a frising 17—18 krra rugott, addig az 1 és fél mázsán felülieket is meglehetett 20, itt-ott 19 kron futnkint, 22—23 kron csak igen kevés zsirnak való szebb darabok kelvén el.

A kisebb csapatokban páronkint s darabonkint való behajtás helyből és vidékről még ma is folyvást élénken ment s a mai vásár egyáltalában nagyon eleven volt az árak javulása mellett s bizonyosan még holnapra is kinyullik újabb szokás ellenére. A szerda óta ujabban kiállított mindenféle sertés száma bőven megütötte az 5000-t, mihez képest már most az egész vásári sertésforgalom egész bizton 27,500—28000-ig mentek, és ebből 25000 mindenesetre elment a gazdaközönség, kereskedők, kisebb kupecsek s egyes fogyasztók által.

A szarvasmarha vásár már reggel óta kezd gyülekezni, melyről, és a vásár többi részletiről jövő számban.

Sz. L.

Hetivásári tudósítás.

Gyula jan. 20-án. Szokás szerint a mai hetipiacon kevés behozatal volt, országos vásárra tartván azt fel legtöbben.

Az összes szekér és szán forgalom 30—35-re ment.

Gabonából leginkább csak kukorica és buza volt. Ez utóbbiból a vékony szemű tiszta buza a szegegyebb sorsu fogyasztók 7 frt 60 és 80 krral mohón vettek. — A középszerű tiszta buza 8 frt 30—50 krig az első osztályuból egy szekérről 9 frt 30 krral kelt el rostálatlanul. A sertés vásárban egész héten folyván a kukorica árulás, — ma csekély volt a kelet, — az árak mérsékeltek, csak a nagyon szép kelt el 3 frt 50 krral, — a hibás pedig 3 frtjával sem kellett senkinek.

Tarka köles 3 frt. 20 krral vitetett házhoz apránkint. — Míg a kis fagyos ut tartott, naponkint 20—25 szánon hoztak Arad és Biharmegyék széleiről igen sok tűzifát, egy pár szánról 5 frtjával kelt el a fa, s így három szánt véve egy ölnék, ennyi 15 frtba került. —

Sz. L.

HIRDETÉSEK.

KELLER és ZSITVAY

selyem és női divatkelme kereskedésükben

PESTEN, Szervitater 6-ik szám

3) **Tarlatan, Creplisse, Gazir és selyem báliruhák készítése** 4—6
a legújabb és kitünő izléssel összeállitva
gyorsan és lehető jutányos áron eszközöltetik.

Görög Károly

gálattal. — Boltja a főutcán Jugovics-féle házban.

szép- és selyem-festő B. Gyulán ajánlja magát a t. c. közönségnek színezésére, nyomására, tisztítása és beavatására mindenféle selyem, gyapju és gyapot szöveteknek bármily színben és mintára a legolesőbb áron pontos és gyors szol-

4)

3—5

Arverési hirdetés.

Alólirott végrehajtó bíró által közhírré tétetik, miszerint Khon Károly aradi nagy kereskedő részére Fridler József dobozi lakos ellen 790 frt 5 krt tevő tőkekövetelés és járuléka erejéig a gyulai járási főszolgabíróságnak 1870 évi 1411 sz. a kelt végzésével bírói árverés rendeltetvén el, az alperestől 1870-ik évi okt. hó 4-én összeirt és lefoglalt bolti vegyes árucikkek és egyéb ingóságok 1871-ik év február 6-ik napján d. e. 9 órakor alperes lakásán Dobozon készpénz fizetés mellett a legtöbbet ígérőnek nyilvános árverésen elfognak adatni, mire is venni szándékozők ezenel meghivatnak.

Együttal felhivatnak mindazok, a kik ezen tárgyakra tulajdoni, avagy elsőbbségi igényt tartanak miszerint ezekre vonatkozó leveleiket az árverési napot közvetlenül megelőző napig közvetlenül megelőző napi alólirott kezébe, a gyulai főszolgabíróság irodájába annál bizonyosabban adják be, minthogy ellenkező esetben csak a vételár fölöslegére lesznek utasitva. — Kelt Gyulán 1871. jan. 19.

Bandhauer György, végr. bíró.

Gyulán, a régi posta-utcán 34-ik sz. a ház („Komló“ vendéglő) szabad kézből eladó. — Venni szándékozők a bentlakó tulajdonossal értekezhetnek,

6)

2—3

Kiadó tulajdonos és felelős szerkesztő: Hajóssy Otto.

Gyulán, Dobay János könyvnyomdája. 1871.